Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr 22.
Scrisori nefrancate nu se primescu. Manuscripte nu se retrimitu.
Birourile de anunciuri:
Brașovu, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primescŭ în Viena Rudolf Mosse, Haasenstein & Vogler (Oto Maas), Heinrich Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Anton Mezei, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețul inserțiunilorŭ: o seriă garmondu pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifa și învoială.
Reclame pe pagina III-a o seria 10 cr. v. a. séu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LII.

„Gazeta“ iese în fie-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe șése luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate
Pe unu anŭ 40 franci, pe șése luni 20 franci, pe trei luni 10 franci.
Se prenumeră la tóte oficiele postale din întru și din afară și la dd. colectori.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ:
la administrațiune, piața mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl. pe șése luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 bani.
Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 96. Brașovŭ, Sâmbătă 29 Aprilie (11 Maiu) 1889.

Brașovŭ, 27 Aprilie v.

După cum se laudă Ungurii, între Ardélŭ și între Țéra ungurésca de când cu uniunea nu mai e deosebire, fiindŭ unulŭ și acelașŭ guvernŭ pentru amêndouĕ și cu tóte astea, — lucru ciudatŭ — alte legĭ, disposițiunĭ și ordinațiunĭ suntŭ pentru Ardélŭ și érășĭ altele pentru Țéra ungurésca! Altŭ censŭ și altă lege electorală în Țéra ungurésca, altŭ censŭ și altă lege electorală în Ardélŭ; altă lege de pressă în Țéra ungurésca, și altă în Ardélŭ; alte disposițiunĭ și ordinațiunĭ în diferitele ramurĭ ale administrațiunei publice în Țéra ungurésca, și érășĭ altele în Ardélŭ!

Cei carĭ nu cunoscŭ încă destulŭ de bine stările dela noi, arŭ rĕmâné de sigurŭ uimițĭ și nu șĭ-ar puté esplica o asemenea „uniune“ între douĕ țĕrĭ, carĭ și mai 'nainte făceu parte din aceeașĭ monarchiă. Er decă acestorŭ streinĭ de stările nóstre le-amŭ fi esplicatŭ acéstă anomaliă înainte de ședința dela 4 Maiu n. a dietei ungurescĭ, póte că nu ne-ar fi credutŭ, când le-amŭ fi spusŭ, că ea se susține în contra naționalitățilorŭ și în interesulŭ maghiarismului.

Dér precum nu se póte pentru veciă ascunde pĕcatulŭ sĕvêrșitŭ în paguba și spre rĕulŭ altuia, așa nicĭ intențiunile și gândurile, nicĭ sentimentele celorŭ dela putere, în ce privesce naționalitățile, nu se potŭ pentru totdeuna tăinui, ci unulŭ câte unulŭ se descoperŭ chiar de cei carĭ arŭ fi voitŭ sĕ le țină ascunse, ca sĕ nu ajungă la cunoscința lumei care își făcea ilusii de liberalismulŭ ungurescŭ.

D-lŭ Tisza ne-a mai spusŭ unŭ adevĕrŭ în ședința dela 4 Maiu a dietei ungurescĭ, orĭ mai bine ḑisŭ, ne-a mai datŭ o dovadă despre modulŭ cum sémte, cum gândesce și ce intențiunĭ nutresce față cu maioritatea cea mare a poporațiunii Ardealului.

In cursulŭ desbaterilorŭ s'a amintitŭ din nou deosebirea de censŭ ce esistă în Ardélŭ față cu Țera ungurésca. D-lŭ Tisza, ca unu vameșŭ înaintea altariului, a încercatŭ sĕ se înfățișeze ca neprihănitŭ de pĕcatulŭ ce i-se impută guvernului, ḑicêndŭ, că nu guvernulŭ sĕu a întrodusŭ acelŭ censŭ și că, decă legea din 1874 l'a înarticulatŭ, acésta s'a făcutŭ numai ca sĕ se susțină ceea ce esista dela 1848, fiindcă așa a cerutŭ, ca ceva neapĕratŭ, *scutulŭ maghiarismului în contra naționalitățilorŭ.*

Mai limpede nu se póte spune, că Ardélulŭ trebue guvernatŭ prin legĭ esceptionale din pricină că așa cerŭ pretinsele interese ale maghiarismului, ca naționalitățile, și în prima liniă Românii din Ardélŭ sĕ nu se pótă ridica la nivelulŭ cetățenilorŭ statului egalŭ îndreptățițĭ, ci sĕ fiă ținuțĭ strînsŭ legațĭ și ferecațĭ în curelele unei stărĭ esceptionale, ceva mai bună ca o stare de asediu.

Și a mai adăugatŭ ministrulŭ, că în privința acésta tóte partidele ungurescĭ au aprobatŭ unanimŭ cele ce s'au mai vorbitŭ altădată despre mĕsurile esceptionale cu care *ferecitŭ* Ardelulŭ.

Noi Românii, nu'i vorbă, n'amŭ fi mai avutŭ nevoiă de acéstă mărturisire, pentru că deja avemŭ convingerea că așa e cum ḑice d-lŭ Tisza, și din pricină, că cunóscemŭ până și rĕrunchii partidelorŭ ungurescĭ. Toțĭ suntŭ ca unulŭ, când e vorba de naționalități.

Dér e bine venită mărturisirea primului ministru ungurescŭ, pentru că de multe orĭ firulŭ telegraficŭ a dusŭ departe în afară declarărĭ de ale acestui ministru fățarnicŭ, că „naționalitățile sunt egalŭ îndreptățite și libere sĕ se desvólte în bună pace și că nu suntŭ tratate cu legĭ și mĕsurĭ esceptionale, cum strigă agitatorii lorŭ“.

Orĭ câtŭ ar căuta guvernulŭ ungurescŭ cu partidele din dietă și cu șoviniștii din afară sĕ se spele la ocasiunĭ de învinuirile ce li-se aducŭ, că prigonescŭ și asuprescŭ naționalitățile, nu le succede: căcĭ ei înșișĭ suntŭ adeseorĭ constrînșĭ de împrejurărĭ a mărturisĭ în fața lumii, deși fără voiă, pĕcatulŭ lorŭ.

DIN AFARĂ.

Austro-Ungaria față cu România și Serbia.

Se anunță din Viena ḑiarului „Times“, că în fața venirei la putere a d-lui Catargiu în România și a d-lui Ristićĭ în Serbia, guvernulŭ austriacŭ găsindu-se lipsitŭ de mijlóce de acțiune asupra politicei statelorŭ balcanice, e obligatŭ sĕ ia precauțiunile sale pentru unŭ rĕsboiu. Totușĭ trebue sĕ se aibă óre-care încredere în partidulŭ păcii din Rusia și în disposițiunile împăciuitóre ale d-lui Giers, ministrulŭ de esterne alŭ Rusiei.

Cestiunea regenței în Luxemburg.

„Curierulŭ Rhinului“, în privința regenței Luxemburgului, anunță că regele Olandiei a adresatŭ puterilorŭ unŭ memoriu prin care întrébă, care ar fi atitudinea lorŭ, decă Statele generale ale Olandei ar modifica legea de succesiune pentru marele ducate ale Luxemburgului într'unŭ sensŭ, care ar permite acceptarea coronei de către femei, și acésta pentru a evita separațiunea celorŭ douĕ state.

Acelașŭ ḑiarŭ adaugă, că cabinetele din Parisŭ și Petersburg au aprobatŭ acéstă propunere, dér că celelalte cabinete au protestatŭ într'unŭ modŭ energicŭ.

Rusia și popórele balcanice.

„Novoje Vremja“ speră, că mitropolitulŭ Mihailŭ va sci sĕ convingă pe Sêrbĭ, că decă Rusia, instruită printr'o amară esperiență, n'ar reînoi enormele sacrificii ce a făcutŭ de 12 anĭ pentru popórele balcanice, ea nu va rĕmâné cu tóte astea indiferentă la sórta lorŭ, ci se va sili sĕ favoriseze la dênșii întărirea ordinei și a bunului traiu publicŭ ca conforme propriilorŭ interese ale Rusiei.

Afacerea Wohlgemuth.

Ḑiarele elvețiene constată corectitatea și legitimitatea modului de a lucra alŭ autoritățilorŭ elvețiene față de Wohlgemuth, comisarulŭ germanŭ din Mulhouse, după ce au avutŭ probă găsită în scrisorile sale, că recruta în Elveția agențĭ provocatorĭ, cărora le scria sĕ lucreze fără scrupulŭ pentru a provoca agitațiunĭ în Alsația-Lorena și în ducatulŭ de Baden.

Esposiția francesă și pressa vieneză.

Tóte ḑiarele consacră lungĭ articole deschiderei Esposiției. Ḑiarele liberale arată deplinulŭ ei succesŭ. Ele ḑicŭ, că Francia va atrage lumea întrégă.

„Noua Presă Liberă“ ḑice, că după tóte informațiunile primite, spectacolulŭ ce va oferi exposiția, va fi celŭ mai frumosŭ din câte s'au oferitŭ vr'odată ochilorŭ omenescĭ. Ḑiarele francese n'au găsitŭ prea amară lipsa representanțilorŭ puterilorŭ străine. Fóia liberală mărturisesce, că străinii se îndoiau de isbânda esposiției din causa divisiunilorŭ partidelorŭ, dér recunósce, că actualminte toțĭ Francesii nu se gândescŭ decâtŭ sĕ se asigure succesulŭ Exposiției pentru gloria țĕrii lorŭ.

„Fremdemblatt“ ḑice, că exposiția va aduce o precurmare a diferentelorŭ partidelorŭ politice și póte chiar împăciuirea.

„Neues Wiener Tageblatt“ ḑice, că în mijloculŭ succesului lorŭ Francesii ar trebui sĕ se gândéscă, că ar fi mai bine sĕ consacre puterile lorŭ operii păcii, decât a revanșei.

Regina Natalia.

Din isvorŭ diplomaticŭ află „Corr. de l'Est, că guvernulŭ rusescŭ, care cu orĭ-ce prețŭ vré sĕ evite eventualitatea unorŭ incidente regretabile în Serbia, a

---

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS“

Curierulŭ Exposiției din Parisŭ.

[Corespondența nóstră particulară.]

Parisŭ, 3—5 Maiu 1889.

Ajungêndŭ în fața turnului Eiffel, avemŭ la drépta Trocadero și la stânga Câmpulŭ lui Marte.

Pe loculŭ ce se întinde între Sena și Trocadero, lucrările proiectate încă nu suntŭ gata. Voiu menționa cu tóte acestea din ele, reconstruirea *Templului*, așa cum a esistatŭ acestŭ teribilŭ edificiu istoricŭ pe timpulŭ când Ludovicŭ alŭ XVI și Maria Antoaneta erau închișĭ în elŭ.

Dér sĕ trecemŭ d'a stânga fluviului, unde e centrulŭ Exposiției actuale. Aicĭ imediatŭ privirea ni-se opresce asupra turnului Eiffel, alŭ cărui vêrfŭ se perde în norĭ, și despre care vomŭ vorbi ceva mai târḑiu.

La spatele acestui turnŭ începŭ locuințele omenescĭ, dela apariția omului pe pămêntŭ și până adĭ, cum au fostŭ ele la tóte popórele istorice. Locuințele aceste suntŭ esecutate în mărimea lorŭ naturală și cu tóte detaliurile lorŭ. Dér și despre acestŭ importantŭ obiectŭ alŭ culturii omenescĭ vomŭ vorbi mai târḑiu.

Intre turnŭ și fațada principală a Exposiției s'a improvisatŭ unŭ magnificŭ parcŭ, în mijloculŭ căruia se ridică o superbă fântână încunjurată de ape artesiane.

Pentru nivelarea terenului, spre a se puté face parculŭ, ce adĭ are aerulŭ de-a fi existatŭ de când lumea pe loculŭ unde se găsesce, s'au scosŭ 200,000 de metri cub. de pămêntŭ.

In mijloculŭ fațadei principale, menționate mai susŭ, se ridică Domulŭ sĕu Cupola centrală, a cărei înălțime e esactŭ câtŭ a Catedralei Notre-Dame din Parisŭ. Interiorulŭ acestei cupole e incontestabilŭ unŭ cop-de-operă prin eleganța și gustulŭ cu care suntŭ simbolisate tóte națiunile și popórele din cele cincĭ continente în imaginĭ de proporții colosale.

Sub cupola acésta se va face mâne inaugurarea festivă, când Președintele Republicei, încunjuratŭ de representanții tuturorŭ neamurilorŭ sosițĭ din tótă lumea, în costumele lorŭ naționale, va declara Exposiția Universală din 1889 de *deschisă*. Se speră că peste 300,000 de visitatorĭ vorŭ visita mâne Exposiția.

Dela Cupolă începŭ în rêndurĭ duple, d'o parte și de alta, galeriile industriale; și după ele vine palatulŭ mașinelorŭ. Acestŭ palatŭ e o vastă construcția în ferŭ, lungă de 429 de metri, lată de 145 și înaltă de 45, adecă câtŭ arculŭ de triumfŭ alŭ lui Napoleonŭ I. De jurŭ împrejurŭ se întindŭ galerii, late de 15 metri, aședate la o înălțime de 8 metri, de pe carĭ privitorii vorŭ puté vedé modulŭ de funcționamentŭ alŭ diferitelorŭ mașine ce vorŭ fi puse în mișcare d'o forță motrice de 6000 de cai.

O galeriă de mașinĭ ca acésta nu s'a mai vĕdutŭ de când e lumea. Industria ferului aicĭ șĭ-a ajunsŭ apogeulŭ sĕu. Fermele metalice dela gara St. Pancras, din Londra, reputate ca unice în lume din causa dimensiunilorŭ lorŭ, suntŭ aprópe jumĕtate mai micĭ în proporțiile lorŭ de intindere, decâtŭ acestŭ imensŭ palatŭ, despre care vorbimŭ și de care mĕ voiu mai ocupa la timpulŭ sĕu.

In galeriile industriale, precum și în construcțiunile laterale ale unorŭ state americane, vorŭ fi expuse obiectele și comorile muncei omenescĭ de pe totŭ globulŭ.

Secția industrială a României e aședată în fața Portugaliei, a statelorŭ Nord-americane și în vecinătatea imediată a marelui ducatŭ de Luxemburg și a Serbiei. Eșindŭ din complexulŭ acestorŭ State, dămŭ de locanda românéscă, încunjurată d'o grădină improvisată, și d'aicĭ, în direcția susului Senei, începe o stradă întrégă din Cairo, imitațiă aidoma *întru tóte* după o stradă reală din acelŭ orașŭ egiptenescŭ. Nimicŭ nu lipsesce spre a ne completa tabloulŭ realității: nicĭ numĕrulŭ caselorŭ și a diferitelorŭ stabilimente, nicĭ dimensiunile lorŭ, nicĭ chiar locuitorii adevĕrațĭ din respectiva stradă a Cairului. Vĕ voiu cita între altele, ca lucrurĭ remarcabile din acéstă interesantă stradă, o cafenea egipténă și unŭ grajdŭ de asinĭ, ce nu diferŭ de confrații lorŭ din Ungaria, decâtŭ prin colórea lorŭ — albă. Rolulŭ lorŭ va fi destulŭ de onorificŭ, cu tótă degradația morală în care au ajunsŭ de când bunulŭ Homer a încetatŭ d'a mai compara în Iliada sa, cu pasulŭ sigurŭ alŭ asinilorŭ, calitatea unei retragerĭ operate cu sânge rece de către beliducii elinĭ. Dér sĕ sperămŭ, că aceștĭ blândĭ și gânditorĭ patru-pedĭ, prin serviciile ce le vorŭ face, purtândŭ prin exposițiă pe

sfătuitŭ din nou pe regina *Natalia* sĕ aibă răbdare. Guvernulŭ rusescŭ a învitat'o cu deosebire a-șĭ mai amâna reîntórcerea în Serbia și de a mai amâna și întêlnirea cu fiiulŭ ei, regele Alexandru, până ce regele Milanŭ, a căruia reîntórcere în Serbia încă totŭ se mai aștéptă, va pleca definitivŭ la Parisŭ spre a visita esposițiunea universală.

Totodată află „Coresp. Polit." din Belgradŭ, că reactivarea ex-metropolitului *Michailŭ* și a episcopului *Hieronimŭ* nu se va face mai înainte de a se schimba legile din anii 1883, prin carĭ se reguléză raporturile între statŭ și biserică.

Nihiliștii.

Consiliulŭ federalŭ din Elveția a *espulsatŭ* pentru participare la afacerea bombelorŭ în Zürich, séu pentru înțelegerea cu făptuitorii și în fine pentru că facŭ parte din *partida teroristică rusescă* următórele persóne: Bembsky, Gurevicĭ, Philippeo, Cafianz, politechnicĭ; Gunzburg, Frenkl și Scheinzi, mediciniștĭ; Procofiev și Kassinsch, mecanicĭ; Beck, învĕțătorŭ și Sisozev pretinsŭ negoțător, toțĭ din Rusia; apoi pe juristulŭ Wolkovicz și pe stud. phil. Daszynski, ambii nǎscuțĭ din Galiția.

Poliția rusescă este, precum află fóile berlineze din Petersburgŭ, fórte îngrijată, pentru că din Siberia a scăpatŭ unŭ Nihilistŭ fórte periculosŭ și pentru că este cunoscutŭ, că unŭ misionarŭ nihilistŭ din Zürich se află pe drumŭ spre Petersburgŭ. Cu tóte că poliția posede fotografiile și a unuia și a altuia, totușĭ nu i-a succesŭ până acuma de a pune mâna pe acești nihiliștĭ, carĭ se dice, că plănuescŭ nouĕ atentate.

SCIRILE ḐILEI.

Finanțele statului. Ministrulŭ președinte se bucură, că în primulŭ cuartalŭ alŭ anului 1889 s'au încassatŭ la percepțiunĭ cu 3.755,345 fl. 51½ cr. mai multŭ ca în primulŭ cuartalŭ alŭ anului trecutŭ. Causa acestui favorabilŭ resultatŭ este a se atribui mai alesŭ împrejurărei, că din dările de consumŭ s'au încassatŭ în acestŭ cuartalŭ cu 3,982,949 fl. 60½ cr. mai multŭ ca în acelașĭ cuartalŭ alŭ anului trecutŭ; asemenea s'au încassatŭ mai multŭ la rubrica dărilorŭ directe, la taxele de timbru etc. Au scădutŭ venitele statului între altele la venitele de pe tăbacŭ, carĭ au fostŭ în acestŭ cuartalŭ cu vre-o 242,221 fl. 90 cr. mai puține ca în acelașŭ cuartalŭ alŭ anului trecutŭ. Tristă bucuriă, când traiulŭ poporațiunei se scumpesce prin dările de consumŭ.

***

Desvêlirea monumentului de pe Câmpulŭ-pânei. Intru amintirea învingerei ce a raportatŭ asupra Turcilorŭ, la anulŭ 1479, voivodulŭ Ardélului Stefanŭ Bathori în unire cu Paulŭ Chinezŭ, banulŭ Timișórei, „Societatea istorică și de anticitățĭ" din comitatulŭ Hunedórei a pusŭ în lucrare, cum amŭ mai spusŭ, ridicarea unui monumentŭ, a căruia desvêlire se va face la 30 Maiu n. c. Cu acéstă ocasiune se vorŭ da bilete de călĕtoriă pe calea ferată cl. I, II și III cu prețŭ redusŭ de 50%, dusulŭ și întorsulŭ, la stațiunile căii ferate: Deva, Simeria și Orăștiă.

***

Totŭ în capitala Kulturegyletului. Totŭ în Clușiu s'a întêmplatŭ în nóptea de 7 spre 8 Maiu, că studentulŭ dela școlele mai înalte de acolo, cu numele Fogarasi Peter, care altmintrea este fiiulŭ unui jude de tribunalŭ, îșĭ închiriase peste nópte o odaiă dela unŭ otelŭ, unde se închisese cu chelnĕrița Imre Emma, spune „Erdelyi Hirado". Când fù de cătră ḑiuă, se audi din odaia lorŭ unŭ sgomotŭ infricoșatŭ. Poliția, avisată fiindŭ despre acésta, merse la fața loculuí, deschise ușa și intră în odaia „fericițilorŭ", pe carĭ îi află scăldațĭ în sânge și lângă ei unŭ revolverŭ, ér pe mésă mai multe butelii de bere góle, o sticlă cu vitriolŭ și altele. Chelnĕrița este de vre-o 40—45 de anĭ și urîtă, ér studentulŭ este unŭ tinĕrŭ băețandru. Amêndoi împușcații se află acum la spitalŭ, unde gemŭ în agonia morții.

***

Defraudărĭ vamale în Triestŭ. La oficiulŭ vamalŭ din Triestŭ s'au descoperitŭ defraudărĭ fórte marĭ, carĭ se sĕvêrșescŭ de anĭ. Cincĭ funcționarĭ au fostŭ suspendațĭ și arestațĭ; numeroșĭ comercianțĭ suntŭ amestecațĭ în afacere. Defraudările s'au sĕvêrșitŭ astfelŭ: mărfurĭ, care sosiau în Triestŭ spre a fi espedate în interiorulŭ Austriei, erau provĕḑute de funcționarii defraudanțĭ cu observarea „*per mare*", ca sĕ fiă scutite de vamă. Așa se introduceau mărfurĭ supuse la taxe vamale marĭ, precum mărfurĭ, dantele și mărfurĭ engleze de galanteriă, fără a se plăti vamă pentru ele.

***

Notarĭ, invĕțătorĭ și judĭ hoțĭ de caĭ. „Fönfkirch. Ztg" raportéză, că în comitatulŭ Somogy s'a descoperitŭ o întinsă bandă de hoțĭ, carĭ cu pașapórte false vindeau cai furațĭ. Banda se întinde până prin comitatulŭ Baranya. Până acum gendarmeria a arestatŭ 64 de inșĭ, bănuițĭ de furturĭ și falsificărĭ, între carĭ: 6 notarĭ de cercŭ, 2 învĕțătorĭ și 10 judĭ comunalĭ, toțĭ din comitatulŭ Somogy. De 1½ anŭ e urmărită banda și în scopulŭ acesta s'au adunatŭ 40,000 până la 50,000 pașapórte, între carĭ s'au găsitŭ unŭ numĕrŭ enormŭ de pașapórte false.

***

Furnisărĭ pentru Bulgaria. Fiindŭ a se furnisa diferite soiurĭ de pele pentru armata bulgară, camera de comerțŭ și industriă din Brașovŭ face cunoscutŭ, că tractările cu oferte se facŭ la 20 Maiu, ér supralicitarea va fi la 28 Maiu n. La numita cameră se află mostre de soiurile de postavŭ ce are sĕ se furniseze și pentru care tractările cu oferte vorŭ fi la 15, resp. la 24 Maiu n.

Din dieta ungurescă.

In ședința dela 4 Maiu n. au vorbitŭ:

Petru *Detrich* dicêndŭ, că pretinsa îmbunĕtățire a veniturilorŭ nóstre e a se reduce numai la nemilósa lucrare a șurubului dărilorŭ. Situațiunea micei proprietățĭ în Ungaria de susŭ e apăsătóre, plătindu-se pentru o proprietate de 13-14 jugĕre 40—50 fl. dare. Intr'o comună cu 600 locuitorĭ suntŭ trei esecutorĭ de dare. Asta-i îmbunĕtățirea. Sĕ întreprindă ministrulŭ de finanțe o călĕtoriă prin țéră și sĕ se convingă de miseria din valea Neutrei.

Adolf *Zany* rĕspunde lui Hollaky, care a citatŭ acea observare a ministrului președinte din desbaterea asupra regalielorŭ: „pe pămêntulŭ regiu n'ar fi esistatŭ adecă drepturĭ de regalii și de aceea despăgubirea acordată proprietarilorŭ de regalii acolo ar fi unŭ darŭ de grațiă." Hollaky, citândŭ acestea, a vrutŭ sĕ dică: unde se recunósce pretențiunea de despăgubire, acolo nu e ertatŭ a se vorbi de grațiă. E cu atâtŭ mai regretabilă acéstă aserțiune a ministrului președinte, cu câtŭ din datele ce'i stau înainte a sciutŭ, că comunele fundului regiu au esercitatŭ de celŭ puținŭ unŭ seculŭ dreptulŭ de regalii. Aserțiunile lui Hollaky în privința Săcelelorŭ se întemeiază pe informațiunĭ cu totulŭ false. Ceangăii de acolo — de altmintrelea nu 23,000, ci numai 13,000 Maghiarĭ — au fostŭ până la finele sutei a 15-ea supușĭ nobililorŭ ungurĭ și apoi împreună cu întregŭ domeniulŭ Branului au trecutŭ la începutŭ în posesiunea ipotecară și dela 1651 în proprietatea orașului Brașovŭ în schimbulŭ a șese sate și o plată de peste 50,000 fl. Dreptulŭ de proprietate e încorporatŭ ca art. de lege 8 din 1651 în legile țĕrii. Și cu tóte astea prin art. de lege 53 din 1871 s'a suspendatŭ recunóscerea acestuĭ drept urbarialŭ, și acésta la stăruința Ceangăilorŭ, cu scopŭ de a pescui în apă turbure și au și pescuitŭ. Orașulŭ a plătitŭ în acestŭ timpŭ de interregnŭ tóte dările și cheltuelile pentru pădure și pășune, ér Ceangăii le-au esploatatŭ singurĭ. Orașulŭ are dela 1871 o pagubă de aprópe o jumĕtate de milionŭ din causa acésta. Orașulŭ a căutatŭ pe calea dreptății sĕ reguleze afacerea, guvernulŭ n'a vrutŭ, decĭ orașulŭ a fostŭ nevoitŭ sĕ încheiă pactŭ cu Ceangăii, în urma căruia orașulŭ abia primesce a treia parte din ce 'i se cuvine. Asta-i „favorisarea" Sasilorŭ și „apăsarea" Ceangăilorŭ. Bugetulŭ îlŭ respinge.

Ministrulŭ *Tisza* repetă, că „unŭ dreptŭ de regalii în înțelesulŭ obicĭnuitŭ alŭ cuvêntului n'a esistatŭ nicĭ în fundulŭ regiu, nicĭ pe pămêntulŭ Săcuilorŭ. Dér multŭ timpŭ s'a esercitatŭ de faptŭ acestŭ dreptŭ, și ca sĕ nu se ruineze multe comune, propuse sĕ se dea despăgubire ca și celorŭ îndreptățițĭ. Guvernulŭ n'are dreptŭ sĕ acorde despăgubire, unde lipsesce basa legală; dér legea are dreptŭ sĕ o acorde, unde se cade, unde o cerŭ motive corecte politice. Ce privesce orașulŭ Brașovŭ și Secelenii, se bucură că s'a făcutŭ împăciuire, pentru că s'a convinsŭ, că o sentință judecătorescă li-ar fi recunoscutŭ multŭ mai puținŭ acelorŭ comune, decâtŭ au căpĕtatŭ.

„Ce privesce *Censulŭ în Ardealŭ*, despre care s'a vorbitŭ în ședința precedentă, nu guvernulŭ l'a introdusŭ, nicĭ legea din 1874 l'a înarticulatŭ, ci ea numai a menținutŭ ce esista dela 1848, *fiindŭ-că scutulŭ în contra naționalitățilorŭ făcea necesarŭ acésta.* Nu vreu sĕ discut ce ar dice inteligența din Ardealŭ la reducerea censului. Ce s'a ḑisŭ la timpulŭ sĕu, când a fostŭ vorba despre acésta, unanimŭ, fără deosebire de partidă, sciu eu bine. Dér observŭ încă, spre a evita orĭ-ce neînțelegerĭ, chiar și neintenționate, că censulŭ de dare, care esistă în Ardealŭ, așader într'o țéră, unde se accentuéză peste mĕsură câtŭ de multŭ cresce sarcina dărilorŭ, nu e unŭ censŭ ruginitŭ, ci unŭ censŭ scădutŭ. Celŭ care asémĕnă censulŭ de dare din Ardealŭ cu celŭ ce esistă în țera de jos (Alföld) din Ungaria, unde basa dreptului de votŭ e unŭ sfertŭ de sesiune, după care se plătesce o dare multŭ mai mare decâtŭ suma ce dă acolo dreptulŭ de votŭ, acela nu póte ḑice, că facemŭ aci o nedreptate față cu naționalitățile, ci cu acésta se potŭ dispune naționalitățile în contra guvernului."

Vorbindŭ despre administrațiă, ḑise că desvoltarea ei e vorba sĕ se facă, orĭ pe basa vechiă (istorică), orĭ prin trecerea la administrația de statŭ. Părerea lui Tisza e că, câtă vreme esistă speranța d'a desvolta pe basa cea vechiă o bună administrațiune, doresce sĕ se desvolte pe acéstă basă, dér repetă, că administrația trebue sĕ fiă bună, și decă nu póte fi pe basa cea vechiă, atuncĭ trebue sĕ trécă la o altă basă. De va fi nevoiă, se va preface în administrațiă de statŭ, precum se „teme" că va fi.

In privința retragerii sale dela guvernŭ, ḑise că atuncĭ, când nu va mai avé încrederea cordnei și a maiorității, se va retrage.

Br. *Kaas:* Nu credemŭ! [Mișcare'n drĕptă.]

Contele Albert *Apponyi* vorbesce despre reconstruirea cabinetului. Nu consciința, că cu slăbiciunea și cu lipsa de sistemŭ a cabinetului nu se mai póte guverna, a adusŭ cu sine reconstruirea. Tisza a rĕspunsŭ, că acéstă reconstruire nu'nsemnéză nimicŭ; în loculŭ a trei ministri bolnavĭ au venitŭ trei noi [o voce din stânga: „sănĕtoșĭ"] ministri sănĕtoșĭ [Ilaritate și aplause în stânga.] Dér ministrulŭ de justițiă în scrisórea sa cătră alegĕtorĭ a desfășuratŭ unŭ programŭ, căruia, judecându-lŭ după trecutulŭ sĕu, [a fostŭ în oposiția Szilagyi], îi va urma consecventŭ. A ḑisŭ Szilagyi, că o cerință principală a adevĕratei guvernărĭ e ca binefacerile funcțiunilorŭ statului sĕ se împartă deopotrivă între cetățenii statului și statulŭ sĕ calce pedestalulŭ imparțialității, unde numai cetățenĭ ai statului cunósce omulŭ și unde nu se caută că cine e celŭ forte și care e celŭ fără putere, cine e celŭ cu influință, cine e celŭ fără influință, cine e aderentulŭ partidei guvernamentale și cine e opoziționalŭ. (Aplause furtunóse pe băncile oposiției. Larmă îndelungată). Activitatea de anĭ a guvernului însĕ dovedesce, că maximele urmate de elŭ stau în contradicere directă. [Contradicerĭ în drépta.] Suntŭ în țéră comitate întregĭ, unde tendința administrațiunei constă în aceea, a aplica folósele ce le dă ea orĭ șicanele ce stau în puterea ei față cu cetățenii în mĕsura în care acestia votéză pentru partida guvernului, orĭ pentru oposiția. (Aplause în oposițiune, contradicerĭ în drépta.)

A ḑisŭ Szilagyi, că e unŭ terenŭ, în care partidele parlamentare contrare se înțelegŭ. Așa e, când lupta partidelorŭ e leală. Dér câtŭ timpŭ în țéră domnesce despotismulŭ pumnului în lupta cu oposițiunea, câtŭ timpŭ dela conscrierea alegĕtorilorŭ, până la votare, ba chiar până la verificare, celorŭ dela putere le e totulŭ ertatŭ, câtŭ timpŭ *omulŭ nu póte afla nicăirĭ dreptate*: nu trebue sĕ ne mirămŭ de amărîciunea spiritelorŭ și nicĭ de o înțelegere între partidele contrare nu póte fi vorba. Totŭ așa stă lucrulŭ cu pretențiunea ministrului de justiția, că una din problemele cardinale ale guvernului este, a îngriji pentru susținerea curățeniei morale și a ordinei pe tóte te-

---

numeroșii visitatorĭ, vorŭ dispune multe inimĭ, póte și de fabuliștĭ, în favórea lorŭ.

Totŭ în incinta Expozițiunii se află și palatele frumóselorŭ arte și a profesiunilorŭ liberale. Aceste douĕ palate au o lungime de 230 metri pe o lărgime de 85 metri. Cupola lorŭ elegantă are înălțime de 56 metri, adecă cu 11 metri mai înaltă decâtŭ arculŭ de triumfŭ alŭ lui Napoleon I. și cu patru metri mai mică decâtŭ catedrala Notre-Dame.

Decă voiu mai menționa vechia Bastiliă, ce se dăresce peste drumŭ, reconstruită din nou în dimensiunile ei d'odinióră, precum și alte reconstruirĭ de edificii istorice din vechiulŭ Parisŭ (totŭ în mărimea lorŭ naturală), credŭ că am indicatŭ totŭ ce e mai remarcabilŭ. Se póte, că revenindŭ mai în detaliu asupra tuturorŭ acestora, sĕ dămŭ și peste vr'o omisiune óre-care. Indată ce vom constata însĕ cea mai mică scăpare din vedere, o vomŭ completa-o. Până atuncĭ, ne confiămŭ grației lectorului.

* * *

Centenariulŭ întrunirii statelorŭ generale la Versailles (5 Maiu 1789), ce se sĕrbătoresce adĭ, e începutulŭ festivitățilorŭ în stilŭ mare. Nu numai Francesii din patria mamă, ci și cei din colonii și din diferitele țĕrĭ cu mândriă îșĭ aducŭ aminte de acéstă dată istorică în vecĭ memorabilă pentru întréga omenire.

Ḑiarele de adĭ suntŭ pline de considerațiunĭ retrospective asupra solenității ḑilei de 5 Maiu 1789. Tóte aducŭ tributulŭ lorŭ de admirațiune respectuósă memoriei celorŭ carĭ, acum 100 de anĭ, au rupt'o cu vechiulŭ regimŭ despoticŭ și au pusŭ basele unei nouĕ societățĭ. Singurĭ numai reacționarii, ce ca nisce anachronisme viețuitóre ne represintă evulŭ mediu încă în timpurile nóstre moderne, oftéză după privilegiile lor perdute. Dér înzadarŭ. Explosiunea sentimentelorŭ de libertate, egalitate și fraternitate s'a făcutŭ și ecoulŭ lorŭ va străbate până la marginele lumii. —

In momentele din urmă aflu, că Președintele Republicei, d. Carnot, a rostitŭ unŭ discursŭ d'o mare însemnătate. Vi'l voiu traduce *in extenso* îndată ce'lŭ voiu avé.

Va urma darea de sémă despre solemnitatea inaugurării! a.

renele vieţii publice. Guvernulŭ însĕ n'a aplicatŭ până acum strictŭ acestŭ principiu, nu s'a procesŭ cu severitate nemilósă la stirpirea abusurilorŭ, la supraveghiarea tuturorŭ organelorŭ, care administrézĕ banĭ publicĭ.

Ce privesce administraţia, Apponyi întrébă pe ministrulŭ Tisza, câtŭ timpŭ mai vrea sĕ adune esperienţe asupra sistemului de adĭ nesatisfăcĕtorŭ? N'au fostŭ destulŭ 14 anĭ? Guvernulŭ n'a creatŭ din destulŭ norme precise de dreptŭ pentru administraţiune, lasă frêu liberŭ arbitriului fişpanilorŭ şi încă n'a introdusŭ judecătorii administrative. Apponyi e pentru administraţiă de statŭ.

Corespondenţa „Gaz. Trans".

Cluşiu, 8 Maiu 1889.

Teatru românescŭ în Cluşiu. Inteligenţa română din Cluşiu a întocmitŭ în 5 Maiu st. n. o petrecere de véră, precedată de o representaţiune teatrală de diletanţĭ, în favorulŭ reuniunei femeilor române din Cluşiu şi jurŭ, în „Lumea nouă."

Fiind-că eu numai în societate română mĕ aflu acasă, m'am folositŭ de ocasiunea binevenită şi am participatŭ la acéstă petrecere, despre alŭ cărei decursŭ vin a da unŭ scurtŭ raportŭ publicului interesatŭ.

S'au representatŭ doue piese, una: „Cum sĕ îmbată lumea cu apă rece", localisată de Virg. Onitŭ, şi alta „Creditorii" de Alexandri. Ambele au reuşitŭ forte bine. Rolurile cele mai obositóre le-au avutŭ d-şórele: Cornelia Popŭ, Iustina Gallŭ şi Elisa Popŭ. Apoi d-nii: Dr. Iosifŭ Farcaşŭ, Al. Andresea, Victorŭ Mihu, Valeriu Albui şi Vasile Ianza. Se vede că n'au cruţatŭ nicĭ o ostenélă şi au cercatŭ tóte mijlócele, ca sĕ mulţămescă publiculŭ, şi rolurile cele mai micĭ încă au fostŭ escelentŭ representate, astfelŭ că, luândŭ în considerare împrejurare, cumcă nicĭ unulŭ dintre diletanţĭ nu este specialistŭ în arta teatrală şi cumcă doră cele mai multe d-şóre s'au produsŭ pentru prima dată, dicŭ şi constatezŭ, cumcă reuşita a fostŭ deplină. Gesturile au fostŭ forte potrivite, imitările fidele, toiletele frumóse, arangiarea bună. Bina niţelŭ cam primitivă, dér „totŭ începutulŭ e greu". Numai unŭ lucru aşŭ avea de observatŭ şi acela e: că d-şorele, cu puţină escepţiune, mai tóte au vorbitŭ prea încetŭ, ca sĕ nu dicŭ timidŭ. Dér ca sĕ nu trecŭ cu vederea nicĭ pe domnĭ, étă le facŭ şi d-lorŭ o mică observare, şi anume că: adesea, chiar şi când nu era necesarŭ, încă se'ntorceau de cătră publicŭ, lipsindu-ne astfelŭ a le vede feţele bine mascate, éră d-lŭ sufleurŭ vorbea pré tare.

După teatru a urmatŭ danţŭ, care a fostŭ forte animatŭ şi a duratŭ până dimineţa la 5 óre, când apoi toţĭ şi tóte s'au depărtatŭ cu amintirĭ plăcute.

S'au danţatŭ 3 cuadrile şi, durere, numai o Romană! Din toaletele elegante n'au lipsitŭ nicĭ drăgălaşulŭ nostru costumŭ naţionalŭ. Publicŭ a fostŭ destulŭ de numerosŭ, au participatŭ mai mulţĭ oficerĭ dela reg. din locŭ şi se vede că s'au aflatŭ bine în societatea română. Venitulŭ curatŭ peste 100 fl.

Incă unŭ lucru şi voiu termina. Aşa mi-a venitŭ la cunoscinţă, cumcă idea, de a împreuna petrecerea cu teatru, a fostŭ a d-nei Elisa Dr. Isacŭ. Frumósă şi laudabilă ideiă, care'şĭ are meritulŭ ei naţionalŭ şi culturalŭ. Sĕ sperămŭ decĭ că îndemnulŭ D-nei Isacŭ nu va rĕmâne fără efectŭ şi cumcă în viitorŭ se vorŭ angagia şi mai mulţĭ, nisuindu-ne astfel ca prin concerte, serate seu representaţiunĭ teatrale sĕ ne cultivămŭ scumpa şi dulcea nóstră limbă românéscă. Inainte decĭ, căcĭ calea e pregătită! **C. L.**

Literatură.

Preotulŭ Românŭ, diarŭ bisericescŭ, şcolasticŭ şi literarŭ. Anulŭ XV. Apare în Gherla odată pe lună sub redacţia d-lui: *Nicolae Fekete Negruţiu.* — Nr. 5 de pe Maiu conţine: *Impedimentele dĕrimătóre seu nimicitóre de căsĕtoriă*, de I. Papiu Despre însemnătatea Luminei, de I. Boroşiu; Predică la Inălţarea Domnului, de Vasiliu Criste; Din istoria despărţirei bisericei orientale de cea apusană; Varietăţĭ.

Raportulŭ comisiunei şcolare a dietei ungurescĭ.

Din raportulŭ acesta estragemŭ următórele:

Resultatulŭ ce s'a ajunsŭ prin Art. de lege 38 din 1868 în Ungaria şi Ardélŭ în ceea ce privesce instrucţiunea poporală e, după părerea comisiunei, unulŭ dintre cele mai frumóse resultate ale erei constituţionale. Aşa a crescutŭ dela 1869 numĕrulŭ elevilorŭ din şcólele poporale la 777.000, ér numĕrulŭ şcólelorŭ poporale la 27,000, între carĭ cele cu limba de instrucţiune curatŭ maghiară (care facŭ 51% ale tuturorŭ şcólelorŭ poporale) cu 2682: numĕrulŭ învĕţătorilorŭ a crescutŭ cu 6300. Spesele de susţinere ale şcólelorŭ poporale au crescutŭ cu 11 milióne. Preparandii suntŭ cu 25 mai multe, asile de copii cu 317; aceste suntŭ cercetate de 49.000 copii. In timpulŭ acesta — dela 1868 până astădĭ — s'au clăditŭ 4570 şcóle nouĕ.

Comisiunea mai arată asupra unorŭ scăderĭ, care pe viitorŭ trebue sĕ înceteze. Numĕrulŭ copiilorŭ obligaţĭ la şcólă, ce nu cerceteză şcóla e încă totŭ de 448.000, şi 291.000 suntŭ împărtăşiţĭ numai de o instrucţiune periodică.

Dintre 259 comune mai marĭ şi oraşe, numai 106 au înfiinţatŭ şcóle poporale superióre. Raportulŭ arată asupra instrucţiunii defectuóse în multe şcóle poporale, în specialŭ în ce privesce gimnastica, şi spune, că 300 comune nu au de locŭ şcóle.

Trecêndŭ la şcólele poporale susţinute de statŭ, raportulŭ accentuézĕ, că statulŭ nicĭ pe departe nu jertfesce pentru acestŭ scopŭ culturalŭ atâta, câtŭ s'ar aştepta, şi ar fi de doritŭ ca bugetulŭ instrucţiunii sĕ fiă mai bine dotatŭ!

Câtŭ privesce *şcólele de fete superióre*, comisiunea respinge escepţiunile ce se facŭ icĭ şi colea în contra lorŭ, deórece aceste arŭ corĕspunde pe deplinŭ chiemării lorŭ şi potŭ se concureze cu asemenea institute din străinătate.

Despre *şcólele medii*, comisiunea spune numai, că nu este raportŭ între gimnasii (151) şi reale (28) şi ar fi de doritŭ ca sĕ se facă ceva în privinţa acesta.

Relativŭ la *şcólele înalte* raportulŭ constată, că universităţile din Budapesta şi Cluşiu stau la nivelulŭ lorŭ, dér în Pesta ar trebui sĕ se reguleze afacerile cu didactrulŭ, cu examenele şi cu cercetarea prelegerilorŭ. In Cluşiu se propune urcarea lefilorŭ profesorilorŭ la suma ce o primescŭ profesorii din Budapesta.

Reforma legei şcolare în Austria.

Organulŭ clericalŭ „Czech" publică o corespondenţă dela unŭ deputatŭ din Viena, în care se accentuézĕ, că proiectele şcolare suntŭ resultatulŭ unorŭ sfătuirĭ în sînulŭ ministeriului şi că prin urmare este rĕspundĕtorŭ pentru ele nu numai ministrulŭ de instrucţiune Gautsch, ci întregŭ cabinetulŭ. Trebue sĕ se înă contŭ de sistemulŭ actualŭ.

Cu proiectele şcolare însăşĭ nu e mulţumită nicĭ o partidă, afară de Polonĭ, carĭ sperézĕ, că decă se vorŭ respinge aceste proiecte. se vorŭ înmormênta pentru multŭ timpŭ nisuinţele pentru şcóla confesională. Polonii au fostŭ din capulŭ loculuĭ contrarii acestorŭ nisuinţe, pentru-că nu voiescŭ nicĭdecum ca prin şcóla confesională sĕ se dea conducerea şcólelorŭ rutene în mâna clerului rutenŭ. Raporturile Polonilorŭ cu Rutenii suntŭ causa principală, care face că nisuinţele pentru reforma şcolară în direcţiune confesională au rĕmasŭ până acuma fără succesŭ. In cercurile deputaţilorŭ se vorbesce, că guvernulŭ a voitŭ sĕ îndatoreze pe Polonĭ cu proiectele sale şcolare, deórece Polonii se temŭ de desbaterĭ eventuale asupra administraţiunei şcolare în dieta din Lembergŭ, şi suntŭ forte învoiţĭ cu aceea, ca proiectele şcolare ale guvernului sĕ fiă respinse de parlamentulŭ centralŭ încă la prima cetire şi astfelŭ sĕ se îngrópe întrega cestiune. De aceea, se dice, guvernulŭ nicĭ nu va despera, decă camera deputaţilorŭ se va ridica în contra proiectelorŭ sale şcolare.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS".

(Serviciulu biuroului de coresp. din Pest)

Bucurescĭ, 10 Maiu. In cercurile oficiale nu se scie nimicŭ despre căsĕtoria principelui moştenitorŭ.

Berlinŭ, 10 Maiu. După cum anunţă „Kreuzzeitung", Ţarulŭ Rusiei a declaratŭ faţă cu curatorulŭ Kapustinŭ, cu privire la provinciile baltice, că nu va merge nicĭ unŭ pasŭ înderĕtŭ. Nimicirea germanismului în acele provincii este lucru hotărîtŭ.

Totŭ „Kreuzzeitung" află despre nouĕ pregătirĭ militare energice ale Rusiei. La graniţă se concentrézĕ mereu colosale masse de trupe. In schele domnesce o activitate febrilă.

Berlinŭ, 10 Maiu. Greva lucrătorilorŭ dela minele de cărbunĭ în Westfalia ia dimensiunĭ totŭ mai marĭ. Numĕrulŭ greviştilorŭ s'a urcatŭ la 40,000, ceea ce neliniştesce multŭ pe guvernŭ, deórece s'a doveditŭ, că greviştii stau în legătură cu anarchismulŭ din Belgia. Ei primescŭ şi subvenţiunĭ în banĭ din străinătate.

DIVERSE.

Cădutŭ din balonŭ. Unŭ aeronautŭ germanŭ, d. Streik, a fostŭ dilele trecute victima unui accidentŭ la Booneville (Indiana). Balonulŭ sĕu s'a spartŭ, tocmai în momentulŭ când era la o înălţime de 1200 metri. D. Streik a cădutŭ la pămêntŭ şi a muritŭ instantaneu. Nevasta lui, care l'a vĕdutŭ cădêndŭ, a înebunitu de spaimă şi de durere.

Dela esposiţia din Parisŭ. Două curiosităţĭ puţinŭ comune de adăogatŭ la tóte acele, carĭ suntŭ deja anunţate pentru exposiţiunea din Parisŭ: 1) Unŭ lanţŭ de aurŭ care intră într'unŭ degetarŭ de cusutŭ, lungŭ cu tóte astea de şése metri. Lanţulŭ se compune din inele simple circulare. 2) O luntre, care se póte transforma, la trebuinţă, în trăsură elegantă, cu róte care se desfacŭ în şeptedecĭ şi patru de bucăţĭ, seu în balonŭ cu o forţă ascensională de 500 chilograme.

O tradiţiune poetică populară o găsim în „la Revue de Bretagne et d'Anjou". Pe malurile Loarei, între Angers şi Nantes, când se înecă o persónă şi când cercetările făcute pentru a o descoperi au rĕmasŭ fără resultatŭ, se recurge la o practică piósă, care e următórea: Se dă unŭ sabotŭ (pantofŭ de lemnŭ), în mijloculŭ căruia se lipesce o lumînare de céră aprinsă. Sabotulŭ este depusŭ chiar în loculŭ unde s'a înecatŭ persóna şi se ţinŭ cu luntrea după elŭ până ce se opresce. Uneorĭ stă nehotărîtŭ, se învîrtesce, se cufundă, ca dopulŭ unei undiţe când dă peştele în cârligŭ; pare că'lŭ atrage ceva, apoi plécă érăşĭ şi face adesea o leghe dintr'odată. In fine nu se mai mişcă. Lumînarea s'a sfîrşitŭ. Acolo e înecatulŭ.

Din secretele diarului Times. Cu ocasiunea desbaterii procesului dintre „Times" şi d. Parnell, s'au datŭ pe faţă mai multe din tainele acestui mare diarŭ, englezŭ. Astfelŭ se scie, că adĭ diarulŭ fundatŭ acum suntŭ 101 anĭ de Ioan Walter I., este proprietatea mai multŭ decâtŭ a o sută persóne, şi Ioan Walter IV, care figurézĕ ca proprietarŭ, în realitate nu are decâtŭ a 32-a parte din întréga posesiă. Directorulŭ diarului dă sémă la fiă-care jumĕtate de anŭ despre situaţia lui „Times." Elŭ are o léfă de 1000 de pundĭ sterlingĭ pe anŭ, decă diarul are unŭ venitŭ de celŭ puţinŭ 5000 pundĭ. Decă venitulŭ ar fi mai puţinŭ, atuncĭ i-se detragŭ şi lui dela fiă-care sută 20 de pundĭ. Anulŭ trecutŭ venitulŭ a fostŭ însĕ de 280 mii pundĭ şi astfelŭ şi léfa directorului a fostŭ mare de totŭ. Diarulŭ Times deja înainte de acésta apărea în 100 mii exemplare. Primulŭ redactorŭ, actualmente Mr. Buckh, are 5000 pundĭ léfă pe anŭ. Unŭ articolŭ de fondŭ se plătesce cu 10—12 pundĭ. In cassa diarului trebue sĕ fiă totdéuna o reservă de 55.000 pundĭ.

Repediunea patinorilorŭ. M. Gautier din Sentier (Vallée de Joux) spune, că unŭ patinorŭ din acelŭ oraşŭ a făcutŭ în mai multe rênduri drumulŭ dela Pout până la Sentier pe laculŭ bine îngheţatŭ, ce desparte aceste oraşe şi a cărui lungime e de 9 kilometri, numai în 15 minute. Câte odată, fiindŭ ajutatŭ şi de vêntŭ, elŭ a putut percurge acéstă distanţă numai în 10 minute. Diarulŭ intitulatŭ: „Carnet de l'oficier de marine" spune, că Nordeuskiold a făcutŭ în în 21 óre, 22 minute şi câteva secunde, unŭ drumŭ de 227 kilometre, servindu-se de skidoro seu patine pentru zăpadă. Cu alte cuvinte a mersŭ cu o repediune de 2 m. 95 pe secundă seu 10 kilometri 620 m. pe césŭ. Acelaşŭ jurnalŭ spune, că repediunea maximală a unui patinorŭ este de 12 m. pe secundă, séu de 43 km. 200 m. pe óră.

Rectificare. In nr. 82 alŭ foiei nóstre, la corespondenţa din Abafaia, fiindŭ vorba de căsĕtoriile mixte, în locŭ de: „şi decă partea *catolică*"... etc., este a se ceti: „şi decă partea *acatolică* a urmatŭ religiunei părţii catolice" etc., ér mai la sfêrşitŭ este a se ceti:.. fără câţĭva neorusticĭ, şi aceştia din *urmă* mestecaţĭ etc. etc.

Cursulŭ pieţei Braşovŭ

din 10 Maiu st. n. 1889.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.35	Vend.	9.37
Argintŭ românescŭ -	„	9.30	„	9.34
Napoleon-d'orĭ - - -	„	9.41	„	9.43
Lire turcescĭ - - -	„	10.60	„	10.65
Imperialĭ - - - -	„	9.60	„	9.65
Galbinĭ .	„	5.55	„	5.60
Scris. fonc. „Albina" 6%	„	101.—	„	—.—
„ „ „ 5%	„	98.50	„	99.—
Ruble rusescĭ - - -	„	126.—	„	127.—
Discontulŭ - - - -	6½—8% pe anŭ.			

Cursulŭ la bursa de Viena

din 9 Maiu st. n. 1889.

Renta de aurŭ 4% - - - - - - -	103.15
Renta de hârtiă 5% - - - - - - -	97.80
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare -	142.25
Amortisarea datoriei căiloru ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune) - -	100.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune) - -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune) - -	113.50
Bonurĭ rurale ungare - - - - - -	105.50
Bonurĭ cu clasa de sortare - - - -	105.50
Bonurĭ rurale Banatŭ-Timişŭ - - -	105.50
Bonurĭ cu cl. de sortare - - - - -	105.50
Bonurĭ rurale transilvane - - - - -	105.50
Bonurĭ croato-slavone - - - - - -	105.50
Despăgubirea pentru dijma de vinŭ ungurescŭ - - - - - - - - -	99.75
Imprumutulŭ cu premiulŭ ungurescŭ	142.50
Losurile pentru regularea Tisei şi Seghedinului - -	129.60
Renta de hârtiă austriacă - - - - -	85.55
Renta de argintŭ austriacă - - - - -	85.95
Renta de aurŭ austriacă - - - - - -	110.—
Losurĭ din 1860 - - - - - - - -	144.20
Acţiunile băncei austro-ungare - -	902.—
Acţiunile băncei de creditŭ ungar. -	310.25
Acţiunile băncei de creditŭ austr. -	299.75
Galbenĭ împărătescĭ - - - - - - -	5.64
Napoleon-d'orĭ - - - - - - - - -	9.42½
Mărcĭ 100 împ. germane - - - -	58.—
Londra 10 Livressterlinge - - - -	118.80

Editorŭ şi Redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureşianu.

Cancelaria Negruțŭ

în Gherla—Sz.-ujvár—Transilvania

DESCHIDE ABONAMENT PE ANUL 1889

la

AMICULU FAMILIEI. Ḑiarŭ beletristicŭ și enciclopedicŭ-literarŭ — cu ilustrațiunĭ. — Cursulŭ XIII. — Apare în 1 și 15 ḑi a lunei în numerĭ câte de 2—3 cole cu ilustrațiunĭ frumóse; și publică articlii socialĭ, poesii, novele, schițe, piese teatralĭ ș. a. — mai departe tractéză cestiunĭ literare și scienţifice cu reflesiune la cerințele vieței practice; apoi petrece cu atențiune viéța socială a Românilorŭ de pretutindenea, precum și a celorlalte poporațiunĭ din patriă și străinătate; și prin glume, în mare parte ilustrate, nisuesce a face câte o óră plăcută familiei strivite de grijile vieței; și preste totŭ nisuesce a întinde tuturorŭ individilorŭ din familiă o petrecere nobilă și instructivă. — Prețulŭ de prenumerațiune pre anulŭ întregŭ e 4 fl., pentru România și străinătate 10 francĭ, lei, plătibilĭ și în bilete de bancă orĭ marce postalĭ.

PREOTULŬ ROMÂNŬ. Ḑiarŭ bisericescŭ, scolarŭ și literarŭ — cu ilustrațiunĭ. — Cursulŭ XV. — Apare în broșurĭ lunare câte de $2\frac{1}{2}$—$3\frac{1}{2}$ cóle, și publică portretele și biografiile archiereilorŭ și preoților̆ mai distinșĭ, precum și alte portrete și ilustrațiunĭ, — mai departe articlii din sfera tuturorŭ sciințelorŭ teologice și între aceștia mulțime de predice pre duminecĭ, serbătorĭ și diverse ocasiunĭ, mai alesŭ funebralĭ, — apoi studii pedagogice-didactice și scienţifice-literarĭ; și în urmă totŭ soiulŭ de amĕnunte și scirĭ cu preferința celorŭ din sfera bisericéscă, scolastică și literară. — Prețulŭ de prenumerațiune pre anulŭ întregŭ e 4 fl. — pentru România 10 francĭ — lei, plătibilĭ și în bilete de bancă orĭ marce postalĭ.

Colectanții primescŭ gratisŭ totŭ alŭ patrulea esemplarŭ.

Numerĭ de probă se trimitŭ gratisŭ orĭ-cui cere.

Totŭ de aci se mai potŭ procura și următórele cărțĭ din editura propriă:

Renascerea limbei românescĭ în vorbire și scriere învederită și aprețiată de Dr. Gregoriu Silași. (Op complet). Broșura I. II. și III. Prețulŭ broș. I. II. câte 40 cr. — Broșura III. 30 cr. Tóte trei împreună 1 fl.

Merinde dela școlă *seu învĕțaturi pentru poporŭ* culese din ḑiarulŭ unui scolarŭ de *Dr. Georgiu Popa.* — Opulŭ acesta, pentru povĕțuirile lui valoróse, are sĕ ocupe unŭ locŭ de frunte în bibliotecile nóstre poporale. D-lŭ autorŭ a avutŭ nimerita idee, de a publica prin opulŭ de față unŭ ḑiarŭ de școlă, ce și-lŭ făcuse ca elevŭ de anul I alŭ școlei poporale superióre din Câmpenĭ, va se ḑică pe când era în alŭ 4-lea anŭ de școlă. In acestŭ diar se cuprindŭ diferite impresiunĭ din copilăriă, atâtŭ din școlă câtŭ și afară de școla: o colecție bogată de diferite povĕțuirĭ primite dela învĕțătorulŭ sĕu, pe carĭ autorulŭ le-a prelucratŭ și desvoltatŭ cu multă îngrijire. Cele mai fundamentale principii cu privire la morală, religiune, naționalitate, igienă, economie, istoriă etc. etc. se află în acestŭ opŭ, așa că singurŭ numai câteva din cele 32 capitule, cum ar fi d. es. capitululŭ despre fumatŭ, despre curățirea trupului etc. ar fi de ajunsŭ pentru a merita sĕ nu lipséscă din nicĭ o bibliotecă poporală românéscă. Opulŭ cuprinde 289 pagine 8^0 —Prețulŭ unui esemplarŭ cu porto-francatŭ e 1 fl. 10 cr.

Barbu cobzariulŭ. Novelă originală e Emilia Lungu. Prețulŭ 15 cr.

Puterea amorului. Novelă de Paulina C. Z.. Rovinaru. Pețulu 20 cr.

Idealulŭ perdutŭ. Novelă originală de Paulina C. Z. Rovinaru. Prețulŭ 15 cr.

Opera unui omŭ de bine. Novelă originală.—Continuarea novelei: **Idealulŭ pierdutŭ** de Paulina C. Z. Rovinar. Prețulŭ 15 cr.

Miseriile sociale. Novelă de Paulina C. Z. Rovinaru. Prețulŭ 20 cr.

Fântâna dorului. Novelă poporală de Georgiu Simu. Prețulŭ 10 cr.

Codreanŭ craiulŭ codrului. Baladă de Georgiu Simu. Prețulŭ 10 cr.

Ultimulŭ Sichastru. Tradițiune de Georgiu Simu. Prețulŭ 10 cr.

Bunica și Nepoțelulŭ. Schiță din sfera educațiunei. După Ernest Legouvé G. Simu. Prețulŭ 10 cr.

Probitatea în copilăriă. Schiță din sfera educațiunei. După Ernest Legouvé. Prețulŭ 10 cr.

Elŭ trebue sĕ se însóre. Novelă de Maria Schwartz, traducere de N. F. Negruțŭ. Prețulŭ 25 cr.

Branda séu Nunta fatală. Schiță din emigrarea lui Dragoșŭ. Novelă istorică națională. Prețulŭ 20 cr.

Numerii 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsmann, de Ioanŭ Tanco. Prețulŭ 30 cr.

Hermanŭ și Dorotea după W. de Goethe, traducțiune liberă de Constantinŭ Morariu. Prețulŭ 50 cr.

Ifigenia în Tauria. Tragediă în 5 acte după Euripide, tradusă în versurĭ de Petru Dulfu. Prețulŭ 30 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ținută în salele gimnasiului din Fiume prin Vincențiu Nicóră, prof. gimnas. — Cu portretulŭ M. S. Reginei României. Prețulŭ 15 cr.

Poesii, de Vasiliu Ranta-Buticescu. Unŭ volumŭ de 192 pagine, cuprinde 103 poesii bine alese și arangiate. Prețulŭ redusŭ (dela 1 fl. 20 cr.) la 60 cr.

Trandafirĭ și viorele, poesii poporale, culese de Ioanŭ Popŭ Reteganu. Unŭ volumŭ de 14 cóle. Preț. 60 cr.

Tesaurulŭ dela Petrosa seu **Cloșca cu puii ei de aurŭ.** Studiu archeologic de D. O. Olinescu. Prețulu 20 cr.

Biblioteca Sătenului Românŭ. Cartea III și IV, cuprindŭ materii forte interesante și amusante. Prețulu la ambele 50 cr. — câte una deosebĭ 30 cr.

Biblioteca Familiei. Cartea I. Cuprinde materii forte interesante și amusante. Prețulŭ 30 cr.

Colectă de recepte din economiă, industriă, comerciu și chemiă. Prețulŭ 50 cr.

Economia pentru scólele popor. de T. Roșiu. Ed. II. Prețulŭ 30 cr.

Spicuire din istoria pedagogiei la noi — la Românĭ. De V. Gr. Borgovan. Prețulŭ 15.

Manualŭ de Gramatica limbei române pentru scólele poporalĭ în trei cursurĭ, de Maximŭ Popŭ, profesorŭ la gimnasiulŭ din Năsĕudŭ. — Manualŭ aprobatŭ prin ministeriulŭ de culte și instrucțiune publică cu rescriptulŭ de data 26 Aprilie 1886, Nr. 13,193. — Prețulŭ 30.

Nu mĕ uita. Colecțiune de viersurĭ funebralĭ. urmate de iertăciunĭ, epitafiă ș. a. Prețulu 50 cr.

Carte conducĕtore la propunerea calculărei în scola poporală pentru învĕțătorĭ și preparandĭ. Broș. I. scrisă de Gavrilŭ Trifu profesorŭ preparandialŭ. Prețulŭ 80 cr.

Cuvêntărĭ bisericescĭ în tote sĕrbătorile de peste anŭ de *Ioanŭ Papiu.* — Unŭ volumŭ de peste 24 cóle 8^0 mare, hârtiă fină. — Numele d-lui I. Papiu este multŭ mai bine cunoscutŭ clerului românŭ, decâtŭ se fiă de lipsă a mai recomanda acestŭ nou productŭ alŭ d-sale. Clerulŭ românŭ a învĕțatŭ a'i aprețui scrierile d-sale pentru însemnata lorŭ valóre literară.—Noulŭ tomŭ de predicĭ întrece însĕ tóte volumurile de predicĭ edate până acum, prin întocmirea sa — avêndŭ o notiță istorică la fie-care sĕrbătóre, — care arată timpulŭ introducerei, fasele prin carĭ a trecutŭ și modulŭ cum s'a stabilitŭ respectiva sĕrbătóre. — Prețulŭ unui esemplarŭ cu porto francatŭ e 2 fl. v. a.

Cuvêntărĭ funebrale și iertăciunĭ pentru diferite casurĭ de mórte, întocmite de Ioanŭ Papiu. — Acestŭ volumŭ de peste 24 cóle cuprinde: 8 cuvêntărĭ acomodate pentru orĭ-ce casurĭ ordinare de mórte, 4 pentru casurĭ ordinare de mórte întêmplate în timpurĭ diferite ale anului, 10 la casurĭ ordinare însĕ mai specialĭ de mórte, 4 la înmormântarea omenilorŭ bĕtrânĭ, 5 la înmormêntarea pruncilorŭ, tinerilorŭ și a junilorŭ, 9 la casurĭ de mórte specialĭ; — apoi pe mai bine de patru cóle urméză o mulțime de iertăciunĭ precedate de o introducere generală în iertăciunĭ, și anume: 1 iertăciunile bărbatului dela muiere, 2—a muierei dela bărbatŭ, 3 — a părintelui dela fii, 4 — a mamei dela fii, 5 — a fiilorŭ dela părințĭ, 6 a fratelui séu surorei dela frațĭ și surorĭ, 7 — a nepoților̆ dela moșĭ, moșe, bunĭ, bune, străbunĭ, străbune, 8 — a nepoțilorŭ dela unchiu și mătușe, 9— dela nemurĭ și consângenĭ mai depărtațĭ, 10—dela consoțĭ de aceeașĭ ocupațiune, 11—dela binefăcĕtorĭ, amicĭ, cunoscuțĭ și dela toțĭ creștinii adunațĭ. Recomandămŭ clerului românŭ acestŭ bogatŭ volumŭ de cuvêntărĭ funebralĭ și iertăciunĭ lucrate amĕsuratŭ tuturorŭ cerințelorŭ preoțimei fungente la casurĭ funebralĭ. Prețul . unui esemplarŭ spedatŭ franco e 2 fl. v. a.

Cuvêntărĭ bisericescĭ, tomulŭ III, scrise de Ioanŭ Papiu.—Acestŭ tomŭ cuprinde predicĭ pe Duminecĭ și se estinde pe 12 cóle 8^0 mare.—Prețulŭ unui esemplarŭ spedat franco e 1 fl. v. a.

Orientele catolicŭ seu **concordanțele tradițiunei** în două limbĭ—română și latină, tractéză despre primatulŭ bisericei și se estinde pe 22 cóle 8^0 mare. —Scrisŭ de Ioanŭ Papiu.--Opulŭ acesta a fostŭ recensatŭ favoritorŭ și lăudat și de foile străine.—Prețulŭ unui esemplarŭ spedatŭ franco e numai 1 fl. 50.

Resultatele filosofiei séu cunoscințele cele mai de frunte despre natura spirituală a omului, despre relațiunile și scopulŭ lui espuse în modŭ popularŭ de profesorulŭ Dr. Iosifŭ Frapporti și prelucrate în traducere liberă (cu facultate dela autorulŭ) de Ioanŭ Papiu. —Acestŭ opŭ, care se estinde pe 11, cóle 8^0, e forte acomodatŭ ca premiu pentru cei ce absólvă scóla poporală, se vinde cu prețulŭ numai de 50 cr. esemplariulŭ spedatŭ franco.

Manualŭ catecheticŭ pentru primii anĭ scolasticĭ, prelucratŭ după I. A. Fritz de Basiliu Rațiu, fostŭ profesor de s. scriptură, catechetică și metodică în seminariulŭ archidiecesanŭ din Blașiu, actualmente vicarŭ archiepiscopescŭ în Făgărașŭ.—Acestŭ opŭ de mare însemnătate pentru literatura catechetică româna este o prelucrare liberă, schimbândŭ unele aplicărĭ practice cu altele recerute de relațiunile și lipsele băieților̆ noștri, ér ceremoniele bisericescĭ înlocuindu-le cu cele prescrise și usitate în biserica nóstră română. In note se arată și procederea ce are sĕ o observe catechetulŭ față cu discipulii sĕi. Acéstă scriere are sĕ fiă unŭ îndreptarŭ în mâna catecheților̆, învĕțătorilorŭ și a părinților̆ la instrucțiunea religiósă-morală, ce au sĕ o dea micilorŭ băiețĭ.—Prețulŭ unui esemplarŭ din acestŭ opŭ,— care pórtă clausula aprobărei prea ven. Ordinariatŭ metropolitanŭ din Blașiu și care cuprinde 222 pag. 8^0, avêndŭ mai multe poesii în textŭ, — este 1 fl.

Omiliile celui dintre sfințĭ Părintelui nostru Ioanŭ Gură-de-Aurŭ la epistolele sfântului apost. Paulŭ către Titu și Filemonŭ. Traduse de Constantinŭ Morariu. Prețulŭ unui esemplarŭ cu porto francatŭ e 60 cr.

Dumnedeésca liturgie a celui dintru sânțĭ părintelui nostru Ioanŭ Chrysostomŭ compusă din operele acelui sântŭ părinte, de Ioanŭ Boroșiu parochŭ gr. cat. și ases. consist. Prețulŭ unui esemplarŭ cu porto-francatŭ e 40 cr.

Cele mai eftine cărțĭ de rugăciunĭ:

Mărgăritarulŭ sufletului. Carte bogată de rugăciunĭ și cântărĭ bisericescĭ, forte frumosŭ ilustrată. Prețulŭ unui esemplarŭ broșuratŭ e 40 cr., legatŭ 50 cr., legatŭ în pânză 80 cr., legatŭ mai fin 1 fl., legat în piele 1 fl.30, în legătură de luxŭ 2.50—2.80

Miculŭ mărgăritarŭ sufletescŭ. Cărticică de rugăciunĭ și cântărĭ bisericescĭ — frumosŭ ilustrată, pentru pruncii scolarĭ de ambe secsele. Prețulŭ unui esemplarŭ broșuratŭ e 15 cr., — legatŭ 22 cr., legatŭ în pândă 26 cr.

Cărticică de rugăciunĭ și cântărĭ pentru pruncii scolarĭ de ambe secsele. Cu mai multe icóne frumóse. Prețulŭ unui esemplarŭ e 10 cr.; 50=3 flor.; 100=5 fl.

Visulŭ Prea Sântei Vergure Maria a Născĕtorei de D-deu urmatŭ de mai multe rugăciunĭ frumóse. Cu icóne frumóse. Prețul unui esemplar legat spedat franco e 12 cr., 50 esemplare 5 fl., 100 esemplare 9 fl. v. a.

Epistolia D. N. Isusŭ Christosŭ. Prețulŭ unui esemplarŭ legatŭ și spedatŭ franco e 15 cr.; 40 de esemplare 6 fl.; 100 esemplare 10 fl.

A se adresa la „CANCELARIA NEGRUȚU“ în Gherla (Sz-ujvár. — Transilvania), unde se cumpĕră acțiile tuturorŭ băncilorŭ române cu prețurile cele mai bune.

Rugămŭ pe domnii abonați ca la reînoirea prenumerațiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ și numerii de pe fășia sub care au primitŭ ḑiarulŭ nostru până acuma.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Tipografia A. MUREȘIANU, Brașovŭ.